

REDACCIO
Llibertat, núm. 11, 2.

LA GRAMALLA.

ADMINISTRACIÓ

Llibertat, núm. 11, 2.

SEMMANARI CATALA.

Dos cuartos lo nombre.

LLITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

Sortirà tots los dissaptes.

SUMARI.

Que ns proposem fer; per la Redacció.—Lo Rey y 'l Conceller; per Angel Guimerá.—La ciencia al cans del poble; per P. Aldavert.—Faulas. La Guineu y 'l Gall, traduhida del alemany. L' albe y lo cep; per J. R. y V.—Quènto popular.—Castella y Aragó; per Felip de Saleta.—Acudits.—Lo ramet de ponceilas; per Francesch Matheu.—Novas.—Endevinalla.—Xarada.

QUE NS PROPOSEM FER.

Malauradament desde que s' acabaren de publicar *La Pubilla* y *La Barretina*, y darrerament *Lo Somatent* y *Lo Gay Saber*, Barcelona es estada órfana de diaris que fessin acostumar al poble catalá á escriurer y llegir en sa llengua propia y á ferli coneixer sa historia y 'ls fets de sos pasats.

Estrany pareixerá que una ciutat com Barcelona, que ab tants elements conta, hagi pogut passarse sens cap periodich catalá durant tant llarch espay de temps.

Mes si atenem á lo que está passant per tot Espanya, aquest bull politich, causa de tantas desgracias y que ha arribat á matá per tot arreu los periodichs literaris, hẽ comprendrem lo perquè aixó ha tingut lloch; he comprendrem com una ciutat, tant aymanat per altre part de sa llengua, l' hagi dexada per mes ó menys temps mitx arraconada, sens atèndrer que si sa llengua cau, lo catalá pert un dels mes fermes puntals ab que se sosté encara sa terra, en altre temps tan temuda y huy poch menys que oblidada.

A omplir aquet buit, que amenassa engollir nostra llengua, dedicarem nostres esforços, no aspirant á cap interés personal; pus de manera que podam, introduhir las milloras que possible ns sigui en nostre periodich. No tenim altre fi que servir y aumentar l' afició á la nostra literatura, servint en aixó á nostre mare la terra catalana, que un jorn, en nostre concepte no molt llunyá, nos hu pagarà ab usura.

LA GRAMALLA, per cumplir ab són intent, sortirà lo dissapte de cada semmana. Son lleguatje será literari, en quant li sia dat, atés l' objecte á que s' dedica, lo de propagar per totas las clases de la societat la hermosa y enérgica parla catalana.

Havem dat á nostra semmanari lo nom de LA GRAMALLA. Dit nom nos ha paregut lo mes á proposit, pus recorda á tot catalá lo temps aquell dels concellers, en que tant y tant respectats per nostres lleys eram; y á sos inimichs que Catalunya encarite á molta estima sas antigüas institucions, jamay corumpudas, y gloria de la terra en que foren plantejadas.

LA REDACCIO.

LO REY Y 'L CONCELLER.

Un jorn, quant s' aixecava la noble Barcelona
Cuberta de grandesa cenyida d' esplendor,
Y 'l geni de la fama corria d' ona en ona
Y Omplint llunyanas terras al flaire de sos llors;

Quan coratjós, dessota los plechs de la gramalla,
Glatia per sa patria lo cor del conceller,
Mes fort que 'l dur bronso, que dalt la Seu, batalla,
Cridant á congregarse lo poble en somatent;

Encés son pit, plorava de rabia y gelosia
Tancat en una cambra de son palau reyal

Ferrant lo d' Antequera, 'l jorn en que volia
Desfer á colps de ceptre los furs dels catalans.

Plorava, recordantne sens nuvols sa grandesa
Que avuy troba endolada per sos errats decrets;
Y al veurer dels prohomens l' orgull y la enteresa,
Cloent los punys ab ira aixis furiós digué:

Mal haja ma fortuna, mal haja lo planeta
Que il·luminá la cambra de lo concell de Casp,
Sa flama avuy n' apaga lo buf de 'n Cadireta,
Pus fins al rey obligá lo pag del vectigal.

¿Que poden mas paraulas; si may se doblegavan,
Ni ab pena de sas vidas, tossuts, los carnicers?
Si en pedra diamantina mas forsas s' estrellavan?
Res poden vuy mas ordres devant d' En Fivaller.

¿Perque ne va fer gala est hom á ma presencia
De digne vasallatge, si prompte fit á fit
Va alsarse contra 'l trono y brau com la insolencia
Est crit de rebeldia haguesse de sentir?

En nom de Barcelona, al Rey ne faig memoria,
«Que un jorn sos privilegis jurare respectar;
»Si avuy lo rey ne trencá ab lo ajura sa gloria,
»No compte ab l' homenatge de la ciutat comptal.

»Y si lo Rey braveja y aixeca sas mesnadas,
»Devant de sa injusticia veura nostra rahó,
»Y avans serán las terras ab rius de sang fangadas
»Que taque l' escut nostre lo llot del deshonor.

»Puig si est poble n' aixeca sos furs ab heroisme,
»Sols per sos lleys preciosas lo front n' abaixará;
»Com, sols per Deu, fets trossos al fondo del abisme,
»Caurán los cims que alsare sa dreta en Montserrat.

»Y si lo Rey ne llansa lo plom de la bombarda,
»Encar que tot hu cremi, salvats seran los furs;
»Ab nostre pit de ferro, 'ls hi farem de guarda,
»Y avans jaurem sens vida que minvi nostre orgull.

»Pus sab tot Catalunya que l' hom que mort en guerra
«En brassos de la gloria s' aixeca y no mor may;
»Sa fama es papallona que volta per la terra
»Sens que lo temps sas alas ja may pugui cremar.»

Axis, Fivaller deya, en tant que 'l dur agravi
Las voltas repetian per mes escarni meu,
Y sols estas pauralas sortiren de mon llavi!
«Auau que yo us prometo no trepitjar las lleys.»

Y ab tals paraulas veyá com mon poder fugia!
Pus confessaba ab ellas ser ma volensa un tort!
Digau sombras severas de mos passats; podia
Lo guantillet tirarli Ferrant rey d' Aragó?

¡Ah! no: que si á la lluyta se llansa Barcelona
Cridant desperta ferro, se veu per tot arreu
Volarne 'ls dars per l' aire, brandir llansa y ascona
Y lluir la espasa nua en mans de sos guerrers.

Y dalt en las montanyas, y baix en la planuras,
Tant sols desperta ferro se sent ab veu de tro,
Y fins sota las llosas que hi ha en las sepulturas
Se sent desperta ferro ab suau y trist remor!...

Y donchs res pot ma forsa quant eixa mar ressona,
Me 'n vaig de Catalunya per no tornarhi mes;
Me 'n vaig pus tan realsan los furs á Barcelona
Que al fi son los prohomens los reys de lo seu rey

Aixis digué una volta plorant de gelosia,
Tancat en una cambra de son palau reyal,
Ferrant lo de Antequera, lo príncep que volia
Desfer á colps de ceptre los furs dels catalans.

Aixis fehrosench deya lo geni d' altivesa

Que presten Igualada doná l' ánima á Deu.
¡Llavors reconeixia d' est poble la grandesa,
Morint entre los brassos del noble Fivaller!
Angel Guimerá, (Del Vendrell).

LA CIENCIA AL ALCANS DEL POBLE.

¿Perqué en temps de grans geladas, moren tans y tans
vegetals? Perqué tenint, com tenen, los vegetals bran-
cas venosas, per hont passan los líquits que 'ls nu-
dreixen, constituïts en sa major part per l' aigua,
al congelarse aquesta, ó be romp son delicat teixit,
á causa del gran augment que pren, ó be senzillament
atura lo moviment del líquit; condicions las duas
bastantas á determinar sa mort.

Es necessari que 'l gel sia mes lleuger que l' aigua?
Si; pus si 'l gel fós mes pesant, á mesura que 's
formes, s' enfonzaria, acabant aixi ab la vida dels
peixos y seria un obstacle contínuo á la navegació en
las regions del Nort. Mentres que sent com es, aixó
es, mes lleuger lo gel que l' aigua poden sens cap di-
ficultat viurer los peixos en lo fons dels mars y quant
la primavera y l' estiu arriuan, los raigs del sol aca-
ban ab aquestas crostas geladas enemigas del mari.

¿Perqué s' deu evitar de tenir objectes de plata, allá
hont hi hagi emanacions sulfidricas? Perqué l' acit sul-
fidrich ataca la plata, forman un compost de sulfur
de plata, cos negre y que no es altre que l' que s'
deposita sobre 'ls objectes del dit metall.

Perque en certs establiments d' aigüas sulfidricas, s'
destrueixen las cortinas y altres teixits per l' istil? Per-
qué per la porositat, l' humitat y gran estensió dels
mateixos, l' acid sulfidrich que 'ls empapa, se des-
compon á presencia d' un dels elements del aire, for-
man aigua y acit sulfurós, que en estat naixent, ab-
sorbeix l' oxigen de l' admósfera y pasa á acit sul-
furich, cos que destrueix las telas ditas.

P. ALDAVERT

LA GUINEU Y LO GALL.

Una guineu dugue la nova á unas gallinas y galls,
qu' ajocats á dalt d' un arbre s' estavan, de que s' ha-
via convingut una eterna pau entre tots los animals,
que per tant desde á las horas lo llop y la ovella, la
guineu y las gallinas estarian unidas per lo vincle
d' una amistat inalterable. Volia veurer si aixis podria
enganyarlas y que baixessen del arbre. Lo Gall hi res-
pongué: molt me plau y estirá lo coll com si mirés
al lluny.

—Qué miras? digué la guineu.

—Un cassador ab sos gossos que ve envers aquí.

—M' en vaig donchs, digué la guineu.

—Esperans que vindrem, si per cas veyes que 'ls
gossos son amichs teus.

—No, digué l' astuta de la guineu, que podria ser
qu' encara no tinguessen novas de la pau que are
s' acaba de pactar; m' en vaig. (Traduhida de l' ale-
many).

L' ALBA Y L CEP.

En la vorera—d' un redi hi havia una grossa alba—que vers lo cel sas tendras brancas—n' alsá depressa xuclantne sempre—l' aigua del rech. A costa agena—se fiu tan alta que l' admiravan—los viatjers, y quant per entre—sas verdas fullas al trench del auba—jugava 'l vent, estas paraulas—ne mormulava d' orgull inflada,—á un pobre cep: —Me 'n donaria,—jo cep vergonya d' esser tant nano—sentne tan vell; deus ser molt tonto—que no sabs creixer ni enflarte—com jo sè fer.— A aytal llenguatje—lo cep que n' era d' edat madura,—li respongué: —Si xich me quedo—cregas qu' es, alba, porque no gasto—com tu lo temps fent com sol dirse—creixentse d' ase ó sens donarne—fruit al pagés. Mirat y miram—y després digas, qui d' ab dos alba,—rahó ne tè, tú que 'l temps passas—trayentne fullas que pel novembre—s' emporta 'l vent, ó jo que n' umplo—lo cup de vrema y la riquesa—dono al pagés.— A aytals paraulas—ne callá l' alba sens may tornarne—á insultá l' cep. ¡Quants homs ne viuen—sobre la terra que son del alba—imatje fael!

QUENTO POPULAR.

Una vegada era un pare que tenia un fill. Aquel fill era de la pell del diable, lo mes pillo y mes cap vert que s' es vist dessota la capa del cel. Era lo que se 'n diu, un cap sense to ni so, una veritable bala de vidre. A casa sehua hi havia un balcó que donava al carrer; y en aquell balcó hi anavan á parar las brancas d' un cirerer, plantat á baix y tot rublert d' unas cireras... mes maduras!

Lo xicot, aná á estudi? ca... 'ls llibres? 'ls feya tots á micas per ferne bolas pera alissar barrets... Y ell tot lo sant dia, fora las horas de la fartanera en que s' atracaba com un majadero (1) al balcó, afartanse de cireras y esbolotant á tothom que passava.

Son pare li movia la escandalosa, be li espolsava de sovint 'l cuyro, omplintlo de blaus á copia de topu, pero per xo, no 'n treya res; 'l xicot tot lo dia al balcó y esbolotant á vells y joves, donas y criaturas.

Passava un senyó y ell,

L' tarot d' aquell senyó

Que ara passa pe 'l cantó

Tan bonich y tan bufó

Tira moixó, tira moixó,

y pom, hola al barret. Es clar; lo pobre senyor tot era girarse y alsá 'l cap renegant y malahint per mar y per terra, fins que tot mormolant se 'n anava; aixó encara, quant no hi havia trucu per algun pobre xicotet que s' estés per allí jugant, en qual cas, ell ó be desde dins, de darrera las vidrieras, ó be ajagut al balcó mirant per entre 'ls ferros, perquè aixó sí, tirava la pedra y amagaba la ma, en voleu de rinrer y d' alegría?

Si passava algun senyor d' aquets desgraciats que s' han quedat arronsats y que barret y tot encara no fan dos pams, ay! pobret, ya estava ben fresch.

(1) Terme popular derivat probablemen de majadero. S' usa ab aqueix modisme.

—Senyor, senyor, que fa aquí terra agenollat, ja ha passat lo combregá.

—No se 'n dona vergonya de ser tan gran?

—No ha de plourer, si ja corran granotas...

Y altres y altres dieteris per l' istil, acompanyat de bolas de pa, y alguna vegada d' algun troneho, si podia fer correr los quatre y 'l cabo per la cuyna, que feyan empujar fins al cap de munt al pobre senyor, que com mes feya encara mes hi perdía.

Vetaquí que un dia passa un drapayra, dient ab aquella cantarella que acostuman,

Qui ha draaps-ferro vell

y 'l xicot fumenten, li responia ab la mateixa cantarella y parlan un xich ab lo nás

'L dimoni t' estiri la pell.

A tu y a 'n ell.

Vetaquí que tant y tant va dir, que a 'n el drapayre se n' li empujá la mosca al nas, y ell que diu:

—Vols veure com si ho tornas á dir altra vegada pujo agi dalt y at ficu dins del sarró?

'L xicot res, s' estava amagat á dins del balcó. Altre vegada 'l drapayre

Draaps-ferro vell.

y 'l xicot escarnintlo

'L dimoni t' stiri la pell.

Encara no sent aixó y arrencar á correr cap á dalt 'l drapayre tot fou hu; l' amarra, 'l fica dintra 'l sarró, 'l lliga ben astret per mes que 'l xicot tot era dir: Perdo!!! no hi tornare mes... y au, cap al carrer falta gent.

Per 'l camí vetaquí que 'l drapayre ab lo sach penjat al coll, li anava pegant garrotadas, dient,

—Canta sarró, sino, 't pego un cop de bastó;

y 'l xicot ab veu plorona anava cantant,

Mal haja la cirereta.

Mal haja lo cireró

Si hagués cregut lo meu pare

No fora dintra 'l sarró.

Vetaquí que 'l drapayre havia d' anar á una casa á cercar draaps, y per no anar tan carregat ab lo sarró que li macava las espatillas, ell que se 'n va á una casa del vehinat,

Diu—Au Maria!

—Sens pecat fou concebuda

—Mestressas, 'm voldriau guardar aqueix sach per una estona mentras vaig ab una casa d' aquí prop.

—Prou, prou, bon home... Dexeulo aquí fins que 'l hagueu de menester.

—Vetaquí que en aqueixa casa hi vivian una tia y nevoda. La tia s' deya Maria, y allavoras s' estava passant farina per pastar.

La nevoda mentres ella anava passant anaba dient;

Tia Maria, passeu farina

y 'l sedás, al tocar á la pastera, anaba fent

Catatrach, catatrach

y 'l xicot de dintre 'l sarró ab veu plorona responia

Trayeume del sach!

—Ay, ay, tia, diu la noya, no ho haveu sentit?

—Qué?

—Una veu fonda, fonda, que sembla que plori.

—Ca, dona, deus tenir las orellas á adobar.

Y altre volta tornaba la noya,

Tia Maria, passeu farina.

—Catatrach, catatrach

—Trayeume del sach!

Vetaquí que com á las horas tia y nevoda ja feyan

mes orellas per veurer sis tornaba á sentir la veu, la van sentir y van comensar á cercar d' hont surtia.

Van correr tots los racons y raconets, y en lloch trovaban res; fins que cap y al últim 'ls hi acut d' anar á veurer lo sach del drapayre, y trovan que era que á dins hi havia un xicotet tancat.

Plenas de por l' obren, y al xicot lo primer pensament que se li acudí, fou dir, ay! pobre drapayre, ja mel' ha pagarà...

'Ls hi explica tot lo succehit, dientloshi que per amor de Deu que 'l deslliuressin.

Las bonas donas lo van fer amagar, y ompliren tot lo sach de ratas, gats, y tota mena d' animals, y ho tornan á lligar y á deixarho com estava.

Torna 'l drapayre, s' carrega 'l sach 'l coll dihent:

—Gracias, bona dona, Deu vos ho pach.

Y apa, cap' al carrer falta gent.

Per lo camí ell be prou anava pegant garrotadas al sach, dihent:

Canta sarró, si no, 't pego un cop de bastó.

Pero ca, may li responia, y no mes sentia un embolich de veus estranyas, que formaban una orquesta infernal.

Vetaquí que ell quedá tot parat, desfá 'l sarró y pum, li comensa á surtir un grapat de ratas, gats, y escarbats y formigas y de totas menas movent un soroll!!!

Vetaquí 'l cuento acabat.

CASTELLA Y ARAGÓ.

N' hi ha una dona gentil

Que sens marit n' ha restat;

Y sos parénts be voldrian

Que s' tornés á enmaridar;

Que si en un sot de la roca

Tranquila la onada está,

Be prou que al bufar lo vent

A bossins ne deixa 'l cau;

Y si espentas y tempestats

Deu partirne á dintre 'l mar,

Té companyas que la guardan

Y entre totas va passant;

Per xo buscan sos parénts

Per la viudeta un puntal;

Y no hi mancan pas minyons

Pera donarli sa ma,

Que bonica es la viudeta

Y al cor, lo bonich ne plau.

Molts son los que la desitjan,

Fins hi ha quelquins germans,

Y quiscun per restar sol

Al altre 'l cor vol llevar;

Que la gelosía, cega,

Y gelosos tots n' están.

Per aixó 'ls parénts escullen

Aquí se l' ha d' emportar;

Y si fá ó no l' escullit

Aixó jo no ho diré pas.

Quant del seu esculliment

Lo donzell las novas sab,

No entent pas lo que li passa,

Qu' está ben enamorat;

Que 'l sol n' es ella per ell

Y 'l sol pot enlluernar.

Tant punt ho sab ab certesa

Lo donzell deixa 'l palau,

Y sens fer gens d' aturansa,

Ne marxa ditxos l' ayment;

L' aureneta va depressa

Que son niu buscantne va,

Y ell busca 'l niu per son cor

Y en sa aymada 'l va á buscar.

Si com corre son esprit

Ne corrés lo seu cavall

Prou com somni volaria,

Fendentne com llamp l'espai;
 Que las alas que l'animan
 De l'amor las ha trencat.
 No l'mena pas ab la brida,
 Que un geni he'l pot menar;
 Ni 'ls esperons may li clava,
 Que son pit porta'l compas
 Mes ¡hay! que la flamarada
 Que la vida al blé ha donat,
 N'es lo corch que'l ble ne menja
 Y que ab ell fineix mes tart!
 Per aixó, á voltas s'atura
 Com si de plom fos son cap;
 Que á vegades lo fer dupte
 Demunt lo seu cap ne cau....
 Sent una oliva que xiscla,
 Y 'l xiscla aquell l'ha gelat.

II.

A la cambra de s'aymada,
 N'arriba'l gentil minyó,
 Y si'l cor ans li glalía
 Be li glateix are prou;
 Qu'ella un angel pareixia
 Qu'ella pareixia un sol,
 Y un paradís tot semblaba;
 Que tot era encisador.
 Aixis que l'aymant la ovira
 D'amor ne resta ben foll,
 Y si no esclatan sos llabis
 Pera parlarne d'amor
 Y si tendres no s'abrassan
 Atansats per la passió,
 Be ho dihuen prou sas miradas,
 Son esguart ho diu be prou,
 Be ho dihuen prou sos glatits,
 Be s'abrassan prou sos corts,
 Y's dihuen sas esperansas
 Y's contan sas il·lusions;
 Que 'ls cors tenen per entendre's
 Un llenguatge misteriós.
 Mes desperta apres la pensa
 Y als llabis tornan los mots;
 Per aixó l'aymant ne diu,
 Posantse de genollons,
 —Jo, señora, m'presumia,
 Trobam d'una dona aprop,
 Quant veig qu'estich en un cel
 Pus que un angel ne sou vos.
 Perdonau si acas tremole,
 Perdonaume ma impresió;
 Que la pobre papallona
 Arribá als nuvols no pot.
 Perdonau si ab eix llenguatge
 Vos espreso mon amor;
 Que cada flor te sa flaire,
 Y eixa flaire te mon cor.
 —No hi fa res, ella contesta,
 Ab accent molt amorós;
 No hi fa res que axís parreu,
 Que aixís parreu ab lo cor,
 Y ab lo cor dehuen parlarse
 Los que vers ayments ne son.....
 Es vritat, com tothom sab,
 Que arriba molt alt mon cor
 Que'l sostenen las hassañas
 De mos avis y blasons....
 Mes sens deixarla finir,
 Ell li replica ab calor,
 —Senyora, pus de nissagas
 Veig que parreu are vos,
 Heu de sevrer, castellana,
 Que la meva arriba al sol,
 Y 'ls recones del cel, senyora,
 Han resonat lo meu nom.
 La mia branca materna,
 ¡Be'n guarda d'hermosas flors!.....
 D'ella n'ha sortit en Jofre,
 Que de sas nafras, sagnós

Va pintarne un noble escut
 Respectat de tot lo mon.
 D'ella'n sortí En Berenguer,
 Qui mes qu'anys tenia cor,
 Que fiu los prehuats usatges,
 Fidels acatats per tot.
 Y d'ella, també'n nasqueren
 Altres Berenguers tan bons.
 Que eixa branca tan nommada
 De Catalunya te'l nom.
 ¡Y en l'altre! en aqueixa nit!
 D'estels be'n hi brillan prou,
 Ab clara llum hi espurnejan,
 L'Alfons lo batallador,
 En Pere dit lo Catolich,
 De qui tindreu bons recorts
 De las Navas de Tolosa.
 En Jaume'l Conqueridor,
 En Pere los dels Francesos,
 De qui, si esment no habeu vos,
 A Sicilia preguntheo
 Que be os ho dirá be prou
 Lo brau Berenguer d'Entenza,
 L'esforsat Roger de Flor,
 Que la flaire de llurs glorias,
 Hagudas en Grecia un jorn,
 Prou las brisas la portaren
 Per tots los cantons del mon....
 —Ja veig com vostre nissaga,
 Ella alegre li respon,
 N'es tan bona com la mehua
 Sens haberni de millors;
 Ja veig que de mi sou digne,
 Y os estimo per axó,
 Y per aixó desde avuy,
 S'uniran los nostres noms,
 Y s'uniran nostres fets
 Com s'han unit nostres cors.
 —Jo m'anomeno Castella—
 —Jo m'anomeno Aragó.—
 Y mentres aixis ne parlan,
 Ressoná en la cambra s'ou
 Lo xisclat segont de l'oliva
 Ay! son xisclat me fa por!

III.

Si un infidel es estat,
 Jo no diré pas qui es,
 Que prou be que ho sap tothom
 Y vosaltres be ho sabeu.
 Sols voldria qu'escoltesseu
 Del bon marit los gemechs,
 Ab que se plany nit y dia
 Recordant son casament:
 Menys preant ma dignitat,
 Ay! m'ha enganyat ma muller,
 Y m'ha pres los meus vestits
 Y ma llibertat m'ha pres.
 ¡Quin amor lo que'm mentia!
 ¡Si may sentit jo l'hagués!
 Aydat per En Felip quart,
 Mon goig malmetre volgué....
 ¡Encar ho dels segadors
 Que'm varen serne fidels!
 Aydad per En Felip quint
 Contra ma vida vingué,
 Y si'l cos no'm va matar
 Prou mal al cor ¡ay! me feu;
 Que'l'aymada llibertat
 Sols la vida del cor n'es.
 Y la llibertat sagrada
 Me va robar lo crudel;
 Y no content ab aixó,
 Ajudat per l'Isabel,
 Mon llenguatge volgué pendrer,
 Mon pit robarne volgué;
 Que'l pit sense'l seu llenguatge
 N'es flor que la flaire pert
 ¡Ay! si me'n viudes Castella!

¡Si Aragó tornes á ser!
 Veusaquí perquè aquella oliva
 Ne llensaba aquella xisclat.

FELIP DE SALETA.

ACUDITS.

En una reunió familiar frequentada per un lliterato,
 li demanaren un dia que llegís quelcuna de sas com-
 posicions, á lo qual s'escusá dient que volia guardar-
 las totes inéditas.

—Ré, contestá un dels concurrents, ja apagarem lo
 quinqué y d'aquesta manera no veurá la llum.

Un jove molt calavera, esmorsava á raccions en una
 fonda, y habent demanat cervell, li hipotaren una de
 molt curta. Se queixá al mosso, y est fent la cantare-
 lla que en ayals casos acostuman cridá;

—¡Cervell per un senyó que no'n te gaire!

A un senyó que fumaba molt, li preguntaren:

¿Que fuma gaire vosté?

—Nó, replicá; no mes una vegada al dia.

—Y era cert, perque desde'l matí fins al vespre no
 apagava lo cigarro.

—¿Que no te fret, senyo Magí, que encara va d'
 estiu?

—¡Ca! No hi ha pas perill: ¿no veu que estich tan
 embolicat de deutes?

—Vosté no es persona decent, digué un senyó á un
 pagés que passant pel seu costat li habia embrutat la
 levita ab un cop de manta.

—¿Que no soch decent? respongué'l pagés,—Si par-
 la per quartos ja te rahó perque soch de mil al menys.

L'altra nit plovia d'alló mes y no obstant lo sereno
 s'pasejava pels carrers de la ciutat.

A un jove avaro li preguntaren:

—Quinas noyas t'agradan mes, las rossas, las
 blancas ó las morenas.

—En primer lloch las rossas, respongué lo jove, per-
 que son del color d'or; despres las blancas, perque
 son un equivalent á la plata; y per últim las morenas,
 que representan los quartos.

—¿Y las negras?

—Las negras... de cap manera, perque son com la
 moneda falsa.

La meva neta, deya un avia, es molt bruta.

—A un senyó que portava lo parayguas fet-mal-bé,
 li preguntaren:

—¿Perqué porta aquet parayguas tant vell?

—No mes lo duch quan plou, contestá.

LO RAMET DE PONCELLAS.

Quant al mon naix una nina
 un ramet li'n dona Deu,
 un ramet tot de poncellas
 blancas com un glop de llet.

Si una flor ne pert la nina,
 prest se mustiga lo ram.
 Ay, ninetas de la costa,
 Ay!
 ni una sols ne dongueu may.

Una nina de la costa
 camina ab un jóvencel
 passejantse per la platja
 al matí, bufant l' oreix.
 Ella s' allunya... s' allunya
 del poble qu' al lluny se pert
 y porta, entre sas manetas,
 de poncellas bell ramet.
 A cada pas qu' ella dona,
 lo ram son color ne deix;
 tants passos n' han caminat,
 que nengu' del poble 'ls veu.
 Y tothom cerca a la nina
 qu' ha fugit dematinet.

A la fi 'l poble la troba;
 las mans posadas en creu,
 estesa damunt l' arena,
 portant al pit un ramet
 de flors mústigas y negres,
 y esfullada al costat seu
 una flor que li 'n mancaba
 li 'n mancaba en lo ramet
 y las onas tot besantla,
 lliensaban-tristos jemechs.

Si una flor ne pert la nina
 prest se mustiga lo ram.
 Ay, ninetas de la costa,
 Ay!
 ni una sols ne dongueu may.

F. MATHEU.

NOVAS.

Segons havem sentit á dir, lo escriptor En Francesch Miquel y Badia, está traduhint de l' alemany una colecció de obretas dels autors clássichs, per lo istil de las que llegí l' altre dia en la sessió que en honor dels poetas forasters que asistiren á la catalana festa dels jochs florals, se doná en lo *Ateneu Catalá*. La traducció, se 'ns digue, que 's feya en castellá, y aixís ho provan las dos que llegí en la citada reunió. No sabem compendrer la afició al catalá, de certa gent que no mes ne fan us, quant se tracta de escriurer versos, moltas vegadas encara dolents, ó be d' anar als jochs florals per donarse llustre.

Alguns diaris han suposat que si 'l Consistori dels Jochs Florals d' enguaný, havia exigit del Sr. Albert de Quintana, pera donarli la englantina, que cambiés alguns versos de la seva inspirada y valenta poesia *La cansó del compte d' Urgell*.

Sens estar autorisats pera desmentirho, creyem que es inexacta eixa versió. Nosaltres tenim entés, que l' unich que hi agué fou que 'l Consistori, després de donat ja lo premi á la poesia, sapiguent que era del citat Sr. de Quintana, li demaná que si volia cambiar alguna petita cosa, ab cual esperit no estavan conformes alguns dels Senyor mantenenedors. Accedint á sas súplicas, y no satisfent cap condició que se li exigís, lo citat Sr. ho modificá.

La veritat en son lloch.

En lo teatre del Circo ja s' han repartit los papérs de la comedia del conégut poeta Joseph Roca, *Lo Antiquari*.

Es admirable lo bon gust lliterari que regna entre certa clase de gent, que 's diu il-lustrada, y que corre al Liceo. Aixó 'ns ho fa dir lo haver sentit de boca d' alguns, lo dia del estreno del preciós drama histórich catalá del Sr. Ubach *Margarida de Prades*, que valia mes un acte de la *Malvasia de Siyes* ó d' alguna altra d' aqueixas comedias de fer riurer que diuhen ells, que tot lo drama plegat. Si aixó es il-lustració, fassin lo favor de dirnos los nostres lectors, que es lo que será ignorancia.

A no tardar gayre, 's posará en escena en lo teatre del Odeon la nova producció del Sr. Francesch Pelay Briz, titulada *Las malas llengas*.

En l' esglesia de Sta. Maria del Mar, las novas vidrieras que s' han posat en los finestrals, veyem que han vingut á realisar una ideya per la que felicitem coralment als que l' han tinguda. Tal es la de posar los noms dels sants, que en ellas hi están dibuxats, y que son també del satoral catalá, en nostra llengua catalana.

Hora era ja de que comenséssem á deixar aqueixa malehida costum d' haverho de fer tot en castellá. Cadascú á casa sehua que parli la sua llengua. Aixó es lo que 'ns convé.

S' ha inaugurat en lo teatre de l' Odeon una societat exclusivament catalana, que te per titol la *Protectora del ingeni*, ab la comedia de costums del Sr. Altadill (Cárlos) *Un mirall per las pubillas*. Li desitjam bon éxit, tant per son carácter catalá com per la idea que representa lo titol que ha escullit, y que esperám realisar.

Havem sentit á dir, no sabem si es cert, que 's tractava de la fundació d' un periódich diari catalá. Moltissim nos plauria poguer veurer portada á cap aqueixa idea.

Lo dijous passat va estrenarse en la Romea «Lo tret per la colata,» d' en Gonrat Roure.

Quecunas cosas ne foren justament aplaudidas, y duas vegadas se crida al autor. En ella s' hi lluhiren, com acostuman, tots los actors, y entre ells s' hi veyá y admiraba la bufona nina Roseta Cazorro disfrassada de ballet; y á fé qu' ho semblaba.

Anem, qu' encisa veurer aytals criaturas en la escena. Lo que puch dir es qu' al meu costat hi havia un bon home tot embadalit, que de tant en tant li escapaba: *me la menjaria á patons*.

Lo dijous dia 5 del actual, tingerem lo gust d' asistir á la sessió que celebrá la Jove Catalunya, en un dels espayosos salons del Cassino Universal. En ella, despers de llegida l' acta de la anterior sessió, se doná lectura de las següents poesias, tofas corresponentas á socis de la mateixa, y que obtingueren joya ó accésit en los Jochs Florals d' enguaný. Comensá lo senyor Ubach, vice-president de la Societat, la lectura de la composició que guanyá la joya de Girona. Finida la lectura, lo senyor Nanot Rernart ressitá *Lo Vassall de remensa*. Despues llegí lo senyor Molins, la sua

composició *La fraternitat* y lo senyor Ubach altre de las que li premiaren. Lo senyor Guimerá feu lectura de la composició *La Conquesta de Valencia* y après lo senyor Riera del discurs de gracia que ab la bona espressió que 'l caracteriza, llegí en los Jochs Florals lo dia de la festa. Molt nos plau de veurer que 'ls joves amants de las lletres catalanas, se apleguin axís en consemblants vetlladas, de las que 'ns reporta sens dupte grans beneficis la causa que defenen.

La mateixa Societat, celebrará altre de sas sessions lo dilluns próxim, en lo mateix local, sessió que no podrá menos de ser important, atés los jovens que se 'ns ha dit han de llegirhi.

Demá s' ohrirá al publich l' Exposició de Bellas Arts en l' edifici del pasetx de Gracia.

Sabem que son molts los quadros que dehuen figurarhi, y 's pot calcular lo merit de molts d' ells tan sols dihent que n' hi ha dels senyors Martí Alsina, Serra, Rigalt, Pellicer, Torrecassana, etc., etc.

Nos alegrem de tot cor de que 's fassen semblants exposicions, perque creyem qu' es lo millor medi pera fer creixer lo gust artístich, donant fama als autors y gloria á la pátria.

ENDEVINALLA

Soch blanca, blava, ó vermella
 Semblo á voltas un cristall;
 Altres so com la farina,
 Y mos serveys son molt grans.
 L' home sense mi no passa;
 Y aixó que soch mineral,
 D' un gran bressol estich dintre.
 ¿Vols mes datos potsé encar?

R. B. y LL.

XARADA.

Per prima 'l pardal suspira,
 Per prima y tersa 'l pages
 Quant diumenje als balls de plassa,
 Ab sa aymada compareix,
 Dos y tersa en temps llunyans,
 Portaban tots los guerrers.
 Y tersa avans de segona
 Terme de castellans es.
 Una y dos allá en Castella
 Molt y molt l' usa 'l pagés;
 Qu' es herbeta mol jolia
 Que remembra sovintet.
 Lo tot d' aquesta Xarada,
 No 's troba ja en aquest temps
 Era prenda respectada,
 Tant pel poble com pel rey;
 Era prenda benvolguda,
 Per nobles y per plebeys;
 Escut ferm de Catalunya
 De la llibertat peu ferm.
 En fi vara de justicia
 Que ningú torsar pugué.
 Homs honrats, resusitemla!
 Catalans; ¿la venereu?

H. P. y R.